

# BAKGRUNNSINFORMASJON

## om Matteus 21.1-17

### BARE TIL DEG SOM ER LEDER:

Evangeliet etter Matteus er skrevet til jøder. Det knytter sammen Det gamle (GT) og Det nye testamentet (NT) og presenterer Jesus som kongen som var lovet til det jødiske folket. Derfor bruker Matteus ofte sitater fra NT. Jesus er den etterlengtede Messias som ville komme og frelse folket, både jøder og hedninger. Matteus legger stor vekt på Jesu autoritet og makt.

Hovedteksten er delt i to fortellinger: Jesus rir inn i Jerusalem (21:1-11), og Jesus kommer på tempelplassen (21:12-17). Matteus plasserer begge fortellingene sammen for å vise Jesus som Messias, mens de andre evangeliene nevner Jesus og rensingen av tempelet dagen etter. Begge fortellinger er en del av Jesu virke i Judea (19:1-25:46) og dette skjer i slutten av Jesu treårstjeneste.

Jesus startet virket sitt i Galilea og forkynte budskapet om Guds rike (4:17-18:35), inntil han kom til Jerusalem. Jesus var veldig populær og mange mennesker visste om Jesu forkynnelse, helbredelse og mirakler. Uken begynte med Jesu inntog i byen og ble avsluttet med at han ble korsfestet (26:1-28:20).

### Noen poeng fra teksten:

#### JESUS RIR INN I JERUSALEM

1. ***Da de nærmet seg Jerusalem og kom til Betfage ved Oljeberget, sendte Jesus to disipler av sted.***

Betfage var en forstad, en del av Jerusalem, men skilt fra byen ved dalen til Kidron. «De» referer til Jesus, disipler og folkemengden som fulgte ham.

2. ***Og sa til dem: «Gå inn i***

***landsbyen som ligger foran dere! Der skal dere straks finne et esel som står bundet og har en fole hos seg. Løs dem og lei dem hit til meg!***

Jesus gikk alltid til fots omkring og hadde gått helt fra Galilea. Det er derfor lite sannsynlig at han trengte å ri på et esel de siste tre kilometerne. Jesus gjorde mest sannsynlig dette for å oppfylle løftet om ham og å presentere seg som jødens konge (vers 4-5). Det er bare Matteus-evangeliet som nevner både eselet og eselfolen. De andre evangeliene nevner bare eselfolen. Trolig er grunnen til at Matteus nevner begge to, for å verifisere at Sakarja 9:9 er oppfylt i Jesus.

3. ***«Og om noen kommer med spørsmål skal dere svare: «Herren har bruk for dem». Da skal han straks sende dem med dere.»***

Det kan virke som at Jesus hadde planlagt dette, på samme møte som rommet han brukte før det siste måltidet.

4. ***«Si til datter Sion: Se, din konge kommer til deg, ydmyk***

***er han og rir på et esel og på trekkdyrets fole.»***

«Sion» var navnet på stedet Jerusalem ble bygget, og refererer dermed til Jerusalem. På denne tiden symboliserte en konge, ridende på hest, krig. En konge ridende på esel symboliserte fred. Siden Salomos tid hadde ingen konger ridd på esel. Det jødiske folket ventet på Messias, som skulle være en konge som skulle fri de fra romerne. Ved å ri på et esel symboliserte Jesus fred og han representerte også en annen Messias enn den folket ventet på.

5. ***«...og hentet eselet og folen. Så la de kappene sine på dem, og han satte seg opp.»***

Jesus red bare på eselfolen (det yngste eselet). Grunnen til at moren til eselfolen også ble pyntet med kapper og tatt med er trolig at eselfolen aldri hadde blitt ridd før. Moren ble derfor tatt med, slik at eselfolen skulle følge seg trygg da Jesus skulle ri på den i den store folkemengden.

6. ***«Mange i folkemengden bredte kappene sine ut over veien,***

**andre skar greiner av trærne og strødde på veien.»**

Folkemengden bredte kappene sine ut over veien for å vise ydmykhet og gi han ære. I Johannes-evangeliet kan man lese at folket brukte palmegrener. Matteus viser at dette var en stor hendelse og mange folk deltok på den.

7. **Og mengden som gikk foran, og de som fulgte etter, ropte: Hosianna, Davids sønn! Velsignet er han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!**

To folkemengder henvises her: de som var med Jesus, og de som var kommet fra Jerusalem for å møte ham. «Hosianna» var en hebraiske omskriving som betyr «Frels oss nå!», men det ble brukt i de siste tider som en liturgisk formel av «lovprisning» for å vise ære. «Davids sønn» er en jødisk tittel brukt til Messias som skulle komme, dette også forklarer hvorfor overprestene og skriftlærde ble forarget i vers 15. «Hosianna i det høyeste» representerer en måte å prise Gud på, uten å nevne det hellige

navn, «Lovet være Gud i det høyeste».

8. **Da han dro inn i Jerusalem, ble det uro i hele byen, og de spurte: «Hvem er dette?»**

Folkemengden gledet seg over Jesus, pyntet veien med kapper og greiner som et tegn på kongelig velkomst. Folk kom fra byen for å se hva som skjedde og spurte «hvem er dette?». «Uro» referer til «alle i byen ble begeistret».

9. **Og mengden svarte: «Det er profeten Jesus fra Nasaret i Galilea.»**

«Mengden» var folket som fulgte Jesus når han kom inn i byen. Svaret «Det er profeten Jesus fra Nasaret i Galilea» viser Jesus som oppfyllelse av «Jeg vil la det stå fram en profet som deg, en av deres landsmenn. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal forkynne for dem alt det jeg pålegger ham.» 5. Mosebok 18:18.

## **TEMPELET SKAL VÆRE ET BØNNENS HUS**

1. **Så gikk Jesus inn på tempelplassen og jaget ut alle**

***dem som solgte og kjøpte der.  
Han veltet pengevekslernes  
bord og duehandlernes benker.***

Det var Herodes tempel.  
«Tempelplassen» oversetter  
et gresk ord som refererer til  
hele komplekset. Tempelet var  
et kompleks av bygninger og  
gårdsplasser. Hendelsen var  
i hedningenes forgård, den  
ytterste gård hvor alle folk fikk  
lov å gå innenfor. Pengevekslerne  
hjalp de jødiske pilegrimene med  
å utveksle romerske og greske  
mynter, slik at de fikk riktige  
mynter for å betale tempelskatt.  
Handelsmennene solgte også dyr  
som kunne ofres.

2. ***Og sa til dem: «Det står skrevet:  
Mitt hus skal kalles et bønnens  
hus. Men dere gjør det til en  
røverhule.»***

Jesus brukte Jesaja 56:7 «For  
mitt hus skal kalles et bønnens  
hus for alle folk,» men Matteus  
utelater «for alle folk», og Jeremia  
7:11 «Er det blitt en røverhule i  
deres øyne, dette huset som  
navnet mitt er ropt ut over?»  
for å understreke at tempelet  
skulle være et bønnens hus  
for alle folk, noe det i realiteten

ikke var. Det ene stedet som  
var forbeholdt hedningene å be  
til Gud ble tatt fra dem og var  
gjort om til pengeveksling og  
handel. Hovedpunktet her er  
Jesu autoritet. Jesus sier «Mitt  
hus» og viser hans autoritet over  
tempelet. Vers 1-11 har allerede  
vist Jesu messianske dimensjon  
som oppfyllelse av løfter i det  
gamle testamentet og på  
tempelplassen viser Jesus seg  
som noe større enn tempelet.

«Røverhule» var et sted tyver og  
røvere brukte som gjemmested  
for røvergods.

3. ***På tempelplassen kom noen  
blinde og lamme til ham, og  
han helbredet dem.***

Det er bare Matteus-evangeliet  
som nevner helbredelsene av  
de blinde og lamme i tempelet.  
Her oppfyller Jesus en annen av  
Messias oppgaver ved å helbrede  
de blinde og lamme (Jesaja 35:5-  
6.) Slike mennesker var dermed  
ikke lenger utstøtt fra tempelet,  
men tatt imot og helbredet.  
Dette viser hvordan Jesus er  
majestetisk og omsorgsfull på  
same tid.

4. **Men da overprestene og de skriftlærde så undrene han gjorde og hørte barna som ropte i helligdommen: «Hosianna, Davids sønn!» ble de forarget.**

Det er bare Matteus-evangeliet som nevner barna. Matteus hadde allerede vist at en må bli som et barn for å komme inn i Guds rike (18:1-5, 18:25, 19:13-15). Så det er ikke overraskende at han nevner denne hendelsen som ikke er inkludert i de andre evangeliene.

Barna som ropte i tempelet var gutter på tolv år og oppover. Disse hadde kommet til Jerusalem, slik som Jesus hadde gjort i den alderen, til det første obligatoriske oppmøte i påsken.<sup>3</sup> Overprestene og skriftlærde ble forarget på grunn av undrene Jesus gjorde og av barna som lovpriste ham.

5. **Og spurte ham: «Hører du hva de sier?» «Ja», svarte Jesus. «Har dere aldri lest: Fra småbarns og spedbarns munn har du latt lovsang lyde!»**

«Hører du hva de sier?» var et

spørsmål mot Jesu autoritet som Guds sønn. Det er ironi i spørsmålet: «Ser du ikke at dette ikke er tillatt i tempelet?» Jesus møter anklagen ved å svare ja og bruker Guds ord for å bekrefte at barna gjør det riktige («Fra småbarns og spedbarns munn har du reist et vern mot dem som står deg imot, for å gjøre ende på fienden og hevneren.» Salme 8:3).

6. **Så forlot han dem og gikk ut av byen, til Betania. Der ble han natten over.**

Jesus dro fra byen fordi det var ikke lenger trygt for han (Markus 11:18). Overprestene og de skriftlærde var opprørte over det Jesus hadde sagt og gjort, og en uke senere var Jesus død. Hendelsen var utløseren for Jesu død.

## Refleksjoner til bruk i preken:

Her følger noen refleksjoner rundt teksten, til bruk til å utforme preken.

### I STALLEN FØRSTE GANG.

Da Jesus ble født i Betlehem, i stallen, så var det engelen som talte til de unge gjeterguttene ute på

marken og sa: «Se, jeg forkynner dere en stor glede, en glede for hele folket: i dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren.»

Og englene sang av full hals: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden blant mennesker Gud har glede i.» (Lukas 2)

Dette var ikke bare jødenes frelser, men hele verdens frelser. Derfor var det også tre «utlendinger» (vismennene) som kom først med gaver til Jesus sammen med barna, de unge gjeterguttene.

### **I STALLEN ANDRE GANG.**

Når Jesus skal inn i Jerusalem før påske, så sender han først disiplene innom en stall for å hente, eller låne, ett esel og en eselfole. Profeten hadde nemlig fra gamle tider sagt at når Messias én dag kommer, så kommer han på et esel.

Da Jesus red inn i byen denne dagen var det ikke englene som sang og ropte og forkynte hvem som nå kom, men folkemengden: «Hosianna Davids Sønn, velsignet er han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste.»

Den Frelseren englene sang om da Jesus ble født, han er det nå folkemengden synger om når Jesus rir inn i Jerusalem.

### **MOTSTAND FØRSTE GANG.**

Da Jesus ble født og kong Herodes hørte om en ny konge og en frelser, så ble han redd og sint. Han følte seg truet og ville gjøre alt for å hindre dette i å skje.

Men Jesus vokste opp og han ble den Messias folket hadde ventet på.

### **MOTSTAND ANDRE GANG.**

Nå kommer Jesus til Jerusalem som voksen mann og blir tiljublet som konge og frelser.

Han jager handelsfolkene ut av tempelet og han lar barna tilbe ham som konge og frelser. Det vekker hat og sinne hos de religiøse lederne, og de spør om ikke Jesus hører folket og kva barna sier?

Da svarer Jesus dem med et ord fra Salmenes bok, som de skriftlærde kjente godt og kunne utenat: «Fra småbarns og spedbarns munn har du latt lovsang lyde».

### **LYS VÅKEN?**

I dag blir vi utfordret til ikke å

glemme hvilke mennesker det var som først skjønte hvem Jesus var, og som ropte det og som tilba.

- De unge gjeterguttene på marken
- De fremmede vismennene
- Folkemengden i Jerusalem
- Barna på tempelplassen
- Og selvsagt englene, - men det er jo ikke så rart at de visste hvem Jesus er

De som ikke forstod hvem Jesus er var de skriftlærde, kongen, rådsherrene og de som hadde lest alle bøkene og kjente alle profetiene, - de klarte ikke å se hvem Jesus er.

Det var med andre ord helt vanlige mennesker som var de første som vitnet om Jesus og som skjønte hvem han er. Barn og voksne, ulærde og fremmede. Det var de som sang Gloria første gang, sammen med englekoret. De så, de trodde og de delte.

En ukjent mann ved Jerusalem lot Jesus få låne sine to esler. Han delte.

Folkemengden la palmegrener og kapper på veien foran Jesus. De delte.

Barna i tempelet sang for Jesus. De delte sin tro og sin glede.

Når Jesus lar barna være de som tar ham i forsvar og tilber ham, så er det kanskje ikke plan B? For Gud har hele veien vist at det som er lite i verden er stort for Gud. Gud trenger oss. Han trenger at vi er lys våkne på veien inn i et nytt år og at vi også tør å dele. For Jesus er hele verdens frelser, - akkurat slik englene sang den første gangen, da de sang Gloria for verdens konge og Frelser.